

Anmeldelser

Jeg ser på fugle

Morten D.D. Hansen i samarbejde med Rikke Hyldgaard. 439 sider, talrige fotos, artsliste og register, indb. Forlaget Alpha 2026. ISBN 978-87-7239-304-9. Pris 299 kr. i Naturbutikken.

Denne bog deler titel, men ikke målgruppe med Nørrevang og Meyers 'lærebog' i feltornitologi fra 1959. Morten D.D.'s bog er rettet mod hobbyfuglekikkere, naturelskere og miljøbevidste 'amatører'. 22 kapitler beskriver måned for måned 20 danske lokaliteter, som forfatterne har besøgt gennem et kalenderår. De fleste på 1-2 kapitler; maj og juni på hhv. 4 og 3. Jyske lokaliteter er medtaget med 14, Fyn og Langeland

med fire og Sjælland med to (København og Vestamager). Forfatterne omtaler fx hverken Bornholm, Tryggelev Nor, Tipperne, Vejlerne, Gedser eller Blåvand og blot tre toplokaliteter (Skagen, Draved Skov og Vestamager).

Bogen er ikke en felthåndbog, selv om fuglenes fjerdragter og enkelte andre kendetegn, bl.a. stemmer og adfærd medtages, i de fleste tilfælde ledsaget af forfatterens fotos, som spænder fra sublimme billeder over rigtig mange udmærkede portrætter til de mindre gode. Han skriver godt, smittende begejstret og demonstrerer sin kærlighed til fuglene, men også bekymring over vores naturs udvikling, hvor landbruget og forvaltningen af vores skove ikke går ram forbi. M.D.D. holder af alle fugle, også de upopulære. Han er jyd med stort J og skildrer smukt sin hjemegns lokaliteter

og fuglene der. Bogen er spækket med tænksomme refleksioner, humor og interessante oplysninger, bl.a. at nytårsskyderi får rastende fugle til at trække bort fra de støjende byområder, og at fugle på de amerikanske kontinenter udviser mindre skyhed overfor mennesker end de europæiske arter. Årsagen er simpel; amerikanske fugle har ikke været beskudt nær så intensivt som de europæiske. Bogen rummer mange fejl, hvilket har undret mig. M.D.D. er cand.scient. og kåret som Danmarks bedste naturformidler. Medforfatter Rikke Hyltdgaards rolle har jeg ikke gennemskuet, og hun omtales blot i en enkelt sætning.

Et charmerende indslag er citater af vers fra Højskolesangbogen om vores fugle. Mortens favoritslægt forekommer mig at være vadefugle, som han præsenterer med imponerende entusiasme. Også Hvepsevågen står hans hjerte nær; den bliver medtaget på 25 sider.

Denne bog er tæt på at være på højde med hans *Insekternes Bog* fra 2022. Forfatterens viden om insekter forekommer mig dog at overgå hans fuglekendskab. Morten D.D. har truffet et valg: klimabelastning kontra naturoplevelser. Han kører 50.000 km i bil om året. CO₂-udledning er åbenbart en del af prisen for naturoplevelser, -formidling og -forvaltning. Jeg er ikke i tvivl om, at denne bog bliver en bestseller. Med rette.

Hans Harrestrup Andersen

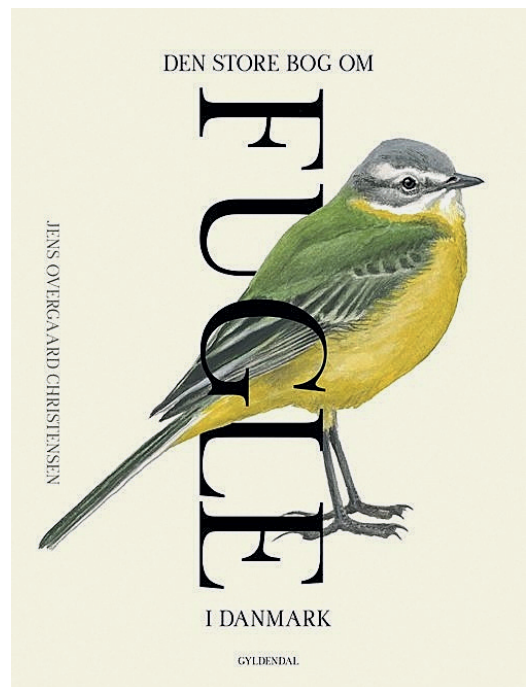
Den store bog om fugle i Danmark

Jens Overgaard Christensen. 416 sider, 28 x 21 cm, talrige illustrationer, indb. Gyldendal. ISBN 978-87-02-43504-7. Pris kr. 399 i Naturbutikken.

Jens Overgaard Christensen har tidligere illustreret en række fagbøger om planter og fugle. Først og fremmest har han specialiseret sig i informationstavler for myndighederne. Det er her flest kender Overgaards præcise og livfyldte skildringer af fuglene, og hvad der omgiver dem.

Nu har Overgaard udgivet bogen *Den store bog om fugle i Danmark* – eller rettere, en opdateret version af en bog med en lignende titel fra 2009. Det er en form for fugleguide, og bogen præsenterer mere end 300 arter – hvilket er betingelserne for en forlagskonceptbog, her fra Gyldendal i skarp konkurrence med Politikens Forlags lignende udgivelser. Bogen rummer klassiske illustrative gengivelser i den genre, som har kendetegnet felthåndbøger gennem tiderne. Denne bog er alligevel anderledes, idet forfatteren distancerer sig fra nogle af de klassiske felthåndbøger.

For ham ligger dynamikken hele tiden i vekselvirkningen i det minutiøse arbejde, hvor der stilles krav til præcision og detaljer, for derefter at generere et behov for at arbejde mere frit. Der er mange fine ting i dette nye værk, men det er artsgennemgangene, der er bogens højdepunkt. Dertil er det starten, slutningen og opslagene mellem arterne, der højner værket. Man kommer til at tænke på den smukke bog, han udgav i 2012; *Fjandø og fuglene*. Man præsenteres for Overgaards stil sikre og informative akvareller, som de infotavler man ser fra hans hånd rundt omkring på steder

med fugletårne. Det er påfaldende, at nogle arter træder særligt frem; ænder, vadefugle, skestørke, lommer, suler og splitterner, som han er vokset op med ved Nissum Fjord og havet ud for.

Bogen skiller sig også ud ved, at Overgaard beskriver, hvad han selv har oplevet og har været tæt på. Han gør meget ud af ænderne, vadefuglenes og lappedykkernes duninger, og han skildrer i ord og med pensel splitternens intense koloniliv. Man fornemmer også vestkysten med fugle i brændingen, et emne som Overgaard har tilføjet i de senere år. Jens Overgaard markerer sig som den solide skildrer af fuglenes karakterer, ofte tilført en elegance ud over det sædvanlige. Udgangspunktet for fuglefolk, længe inden masseudgivelsestiden, var *Fugle i farver*, hvor Henning Anthon tog over efter Karl Åge Thinggaard, siden efterfulgt af Jon Fjeldså og Carl Christian Tofte.

Jens Overgaard opdaterer sit speciale i den ultimative illustration og formidling, der synes at være en evigt gældende disciplin. Det skal også lige nævnes, at der indgår over 1000 detaljerede akvarellustrationer i bogen – et pragtværk fra en ildsjæl.

Lars Abrahamsen

The Pied Woodpeckers

Gerard Gorman. *The Natural History of Europe's Black & White Woodpeckers*. 195 sider, 12 figurer, heraf 5 fjerplancher og 125 fotos, hft. Pelagic Publishing, 2026. ISBN 978-1-78427-596-9. Pris i Naturbutikken 379 kr.

Denne bog beskriver naturhistorien om fem eurasiske spættearter, de såkaldt 'brogede spætter': Mellemlagspætte, Lille Flagspætte, Syrisk Flagspætte, Stor Flagspætte og Hvidrygget Flagspætte. Hver art behandles detaljeret med oplysninger om taksonomi, udseende, fældning, kald, trommen, udbredelse, bevaringsstatus, levesteder, træ/spredning, ynglebiologi, føde og forhold til andet dyreliv og til mennesker. Teksten er rigt illustreret med storslåede fotografier og sonogrammer. Alle fem arter er polytypiske med tilsammen 46 underarter.

Forfatteren er ungare og ekspert i spætter. Han supplerer sin enorme felterfaring med et enormt litteraturkendskab. Litteraturlisten omfatter således 220 titler, hvoraf Gorman selv har udgivet syv bøger. Det påstås, at han har set næsten alle Jordens 239 spættearter. Han er så heldigt stillet, at alle fem omtalte spættearter forekommer indenfor kort afstand fra hans bolig. Hans arbejder er derfor i høj grad

baseret på egne feltstudier. Bortset fra Syrisk Flagspætte har alle de omtalte sort/hvide spættearter relevans for Norden. Stor Flagspætte er klart den af arterne, der har den største udbredelse i Eurasien, mens Syrisk Flagspætte kun findes i Central- og Østeuropa samt dele af Mellemøsten. Både Stor Flagspætte og Syrisk Flagspætte er generalister, der kan eksistere i meget forskellige habitater, mens de tre andre sort-hvide arter alle er habitatspecialister og afhængige af træer med dødt ved.

Gorman viderebringer historien om Mellemlagspætten, der uddøde i Sverige i 1983 og dermed forsvandt fra Norden. I Danmark yngede arten sidste gang i 1959 i Dyrehaven ved København (indtil den for nylig dukkede op igen). Arten foretrækker gammel græsningsskov, parker med ældre egetræer, lysåbne ældre og egetræsdominerede blandingsløvskove, gerne i habitater med ekstensivt landbrug. Årsager til dens uddøen var intensiveret landbrugs- og skovdrift med fældning af løvblandingskove, hvilket medførte mangel på gamle og døde træer. En række hårde vintre betød dødsstødet for arten i Sverige. Gorman nævner dog ikke, at indavl var en del af årsagen til uddøen i den lille isolerede bestand. Den nylige genindvandring af arten sydfra til Danmark er ikke omtalt i bogen.

I Sverige har Hvidrygget Flagspætte været trængt og tæt på at uddø med en samlet bestand på kun 20-30 par, men den er nu er i fremgang takket være bevaringsindsatser. Man skaber mere løvskov med dødt ved i yngleområderne og udsætter opdrættede unger fra avlsprojektet *Nordens Ark*. Dette er dog kun delvist omtalt af Gorman. Også i Finland er arten gået markant tilbage, mens den i Sydnorge stadig har en relativt stor og stabil bestand. Arten klarer sig bedst længst mod øst i Europa, bl.a. i Karpaterne, Belarus og det vestlige Rusland, mens den stort set mangler i Vesteuropa. Den klarer sig generelt bedre i bjergområder. I de spanske Pyrenæer, hvor arten har en vestlig forpost, har undersøgelser med GPS-sendere de seneste år vist, at den ekspanderer mod nord og vest. Ligeledes fremgår det, at genfund af ringmærkede ungfugle fra Finland har vist, at nogle individer har bevæget sig mere end 1000 km.

Gamle redehuller af denne art benyttes i mindre grad af sekundære hulrugere end af de andre sort/hvide spætter, med undtagelse af Lille Flagspætte som følge af indgangshullets ringe størrelse. Dette skyldes, at redehullerne udhuges i svage, ustabile, nedbrudte træer. Af samme grund bliver redehullerne ikke så ofte genbrugt af spættearterne.

The Pied Woodpeckers er en guldgrube af viden, og jeg kan varmt anbefale den.

Bo Thyge Johansen